

REGJERINGSADVOKATEN

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres ref
200801226- /IBF

Vår ref
2008-0179 HER/h

Dato
16.6.2008

HØRINGSUTTAELSE TIL NOU 2008:4 "FRA ORD TIL HANDLING - BEKJEMPELSE AV VOLDTEKT KREVER HANDLING"

Regjeringsadvokaten viser til høringsbrev fra Justis- og politidepartementet av 14. mars 2008 vedrørende NOU 2008:4 "Fra ord til handling – Bekjempelse av voldtekt krever handling". Regjeringsadvokaten har enkelte kommentarer til punkt 6 i høringsbrevet. Det fremgår av punkt 6 at utvalget foreslår at kravet til bevis for å få voldsoffererstatning endres fra et krav om klar sannsynlighetsovervekt til alminnelig sannsynlighetsovervekt, og at regressadgangen for kontoret for voldsoffererstatning begrenses til de tilfeller hvor skadevolder er dømt til å betale erstatning i straffesaken.

Regjeringsadvokaten tar for sin høringsuttalelse utgangspunkt i nylig avsagt dom i EMD (Orr mot Norge, application no. 31283/04). Saken gjaldt om det var i strid med uskyldspresumsjonen i EMK artikkel 6.2 at Orr ble dømt til å betale oppreisning til skadelidte etter skl. § 3-5 i samme sak som han ble frifunnet for tiltalen om voldtekt etter strl. § 192. EMD tok utgangspunkt i at det ikke var i strid med EMK art. 6.2 å pådømme det sivile erstatningskravet i en straffesak hvor den tiltalte ble frifunnet, såfremt begrunnelsen for erstatningskravet ikke etterlot tvil om frifinnelsen. EMD kom imidlertid under dissens (4-3) til at lagmannsrettens begrunnelse for å idømme erstatning etterlot tvil om frifinnelsen, og at det derfor forelå krenkelse av uskyldspresumsjonen i EMK art. 6.2.

Dommen viser – om den blir rettskraftig – at EMD stiller svært strenge krav til norske domstolers begrunnelse der det pådømmes et erstatningskrav etter en strafferettslig frifinnelse. Dette understreker betydningen av ordningen med voldsoffererstatning.

Regjeringsadvokaten vil peke på at voldsoffererstatningsloven, slik den er utformet i dag, kan reise konvensjonsrettslige problemstillinger. I saken Orr mot Norge hadde skadelidte søkt om og fått tilkjent voldsoffererstatning. Kontoret for voldsoffererstatning fremmet regresskrav overfor Orr, og henviste til at det forelå klar sannsynlighetsovervekt for at skadevolder hadde begått en "straffbar handling", jf. loven § 1. Orr hevdet for EMD at formuleringene i regresskravet fra kontoret for voldsoffererstatning innebar en skyldkonstatering fra statens side i strid med den

POSTADRESSE:
POSTBOKS 8012 DEP
0030 OSLO
ORG. NR. 974 761 378

TELEFON: 22 99 02 00
DIREKTE INNVALG: 22 99 02 68
TELEFAKS: 22 99 02 50
E-POST: her@regjeringsadvokaten.no

BESØKSADRESSE:
PILESTREDET 19

strafferettslige frifinnelsen, jf. EMK art. 6.2. Som følge av at Orr ikke hadde uttømt nasjonale rettsmidler tok ikke EMD stilling til denne anførselen, og problemstillingen kom derfor ikke på spissen, jf. avgjørelsens avsnitt 30-34.

Regjeringsadvokaten vil i denne sammenheng vise til at det er et vilkår for voldsoffererstatning at skadevolder har begått en ”straffbar handling”, jf. loven § 1 første punktum. Dette vilkåret er problematisk i de tilfeller hvor det ytes voldsoffererstatning etter en frifinnelse eller henleggelse i straffesaken, og særlig der hvor det kreves regress av en skadevolder som er frifunnet i straffesaken, jf. eksemplet fra saken over. Regjeringsadvokaten er derfor enig med utvalget i at man bør vurdere å begrense regressadgangen etter voldsoffererstatningsloven. Regjeringsadvokaten forstår voldsoffererstatningsloven § 15 slik at kontoret for voldsoffererstatning i dag har nokså stor skjønnsfrihet ved regressvurderingen. I lys av eksemplet fra saken Orr mot Norge, og slik lovens vilkår er formulert i dag, bør regressadgangen for kontoret for voldsoffererstatning forbeholdes de tilfeller hvor skadevolderen er domfelt på grunnlag av den strafferettslige tiltalen. Alternativt bør lovens ordlyd tilpasses de krav EMD stiller i erstatningssaker etter frifinnende straffedommer.

Regjeringsadvokaten vil videre vise til at skadelidte kan bringe vedtak om avslag på søknad om voldsoffererstatning inn for domstolene til gyldighetsprøvelse. Avhengig av grunnlaget for gyldighetssøksmålet vil domstolene kunne komme i den situasjon at de må ta stilling til hvorvidt skadelidte har sannsynliggjort at det har funnet sted en ”straffbar handling”, jf. loven § 1. Som nevnt over vil det være problematisk etter EMK art. 6.2 dersom en domstol i en sak om gyldigheten av et avslag på en søknad om voldsoffererstatning konkluderer med at vilkåret om ”straffbar handling” er sannsynliggjort i et tilfelle hvor skadevolderen er frifunnet i straffesaken. Dette tilsier at departementet uansett bør vurdere å tilpasse ordlyden i voldsoffererstatningsloven § 1 til de krav EMD stiller i erstatningssaker etter frifinnende straffedommer.

Regjeringsadvokaten vil videre vise til mindretallets uttalelse i innstillingen om at endring av beviskravet fra et krav om klar sannsynlighetsovervekt til alminnelig sannsynlighetsovervekt vil bryte med gjeldende rettspraksis i sivilrettslige saker av denne karakter, jf. Rt. 1996 s. 864. Som flertallet har pekt på i innstillingen er imidlertid det skjerpede beviskravet primært utviklet av hensyn til skadevolderen. Regjeringsadvokaten er enig med flertallet i at begrunnelsen for kravet om klar sannsynlighetsovervekt ikke gjør seg like sterkt gjeldende der hvor det er det offentlige v/kontoret for voldsoffererstatning som er adressat for en søknad om voldsoffererstatning. Regjeringsadvokaten vil imidlertid bemerke at dersom regressadgangen i loven opprettholdes, og kontoret for voldsoffererstatning fremmer et regresskrav mot skadevolderen, må utgangspunktet fortsatt være at det skjerpede beviskravet opprettholdes av hensyn til skadevolder. Kontoret for voldsoffererstatning vil da kunne komme i den situasjon at de i sin saksbehandling vil måtte forholde seg til to ulike beviskrav i to ulike relasjoner.

Regjeringsadvokaten vil for ordens skyld påpeke at en lemping av beviskravet i voldtektssaker vil ha følbare praktiske konsekvenser ved en domstolsbehandling av gyldigheten av et vedtak hvor en søknad om voldsoffererstatning avslås. Som nevnt i utvalgets innstilling er skadevolderen ikke part i voldsoffererstatningssaken. Muligheten for reell imøtegåelse fra statens side i et gyldighetssøksmål kan derfor bli begrenset.

Med hilsen
REGJERINGSADVOKATEN

Helge Røstum
advokat